

Examen HAVO 2018

tijdvak 1
woensdag 9 mei
07.30 - 11.00 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage en een uitwerkbijlage.

Noteer alle antwoorden op de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit een tekst met 22 vragen en een tekst met een samenvattingsopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 53 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 De schaduwkant van onze intuïtie

- 1p 1 Op welke manier wordt in de eerste alinea de aandacht van de lezer getrokken?
Dat gebeurt door een
A bekend voorbeeld te noemen.
B korte samenvatting van de inhoud te geven.
C spannende anekdote te vertellen.
D suggestieve stelling te poneren.
- 1p 2 In alinea 3 t/m 5 is sprake van een Amerikaans onderzoek.
Welke inzichten over intuïtie gaf dit onderzoek?
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 10 woorden.
- 1p 3 Welk verband is er tussen alinea 6 en het tekstdeel van alinea 3 t/m 5?
A een oorzakelijk verband
B een tegenstellend verband
C een toelichtend verband
D een vergelijkend verband
- 1p 4 Welke functie heeft alinea 7 ten opzichte van alinea 6?
A bewijs
B verklaring
C voorbeeld
D weerlegging
- 2p 5 Het woord 'ook' in de laatste zin van alinea 7 duidt op een opsomming.
Noteer in eigen woorden de twee elementen die samen de opsomming vormen. *Gebruik voor je complete antwoord maximaal 10 woorden.*
- 1p 6 Alinea 8 begint met het volgende: '*Een deel van onze intuïtie ontwikkelt zich op basis van de ervaringen die we in de loop van het leven opdoen. Het morele deel ervan is er echter al vroeg, zelfs veel eerder dan taal.*'
De onderstreepte bewering wordt beargumenteerd op basis van
A emotie.
B normen en waarden.
C vergelijkingen.
D wetenschappelijk onderzoek.

- 1p 7 Welk verband bestaat er tussen de eerste zin van alinea 10 en de rest van de alinea?
A argumenterend verband
B opsommend verband
C vergelijkend verband
D verklarend verband
- 1p 8 Welk van onderstaande spreekwoorden geeft het best de essentie van het tekstdeel van alinea 6 t/m 11 weer?
A Die niet waagt, die niet wint.
B Een ongeluk zit in een klein hoekje.
C Oefening baart kunst.
D Wie goed doet, goed ontmoet.
- 1p 9 De tekst bevat vijf delen waarboven met Romeinse cijfers aangeduide tussenkopjes staan. Deze delen worden aan het eind van alinea 12 aangekondigd in de slotzin: *‘In zijn boek gaat hij in op de volgende vijf factoren die fouten veroorzaken wanneer we ...X... .’*
Maak die aankondiging af met maximaal 5 woorden.
- 1p 10 De vijf met Romeinse cijfers aangeduide delen zijn op een vergelijkbare manier opgebouwd.
Welk van de volgende woordparen typeert de structuur van elk van deze genummerde delen?
A bewering – toelichting
B praktijk – theorie
C probleemstelling – oplossing
D uitspraak – nuancering
E verschijnsel – verklaring
- 2p 11 Het tekstdeel met het Romeinse cijfer III heeft als kopje: *We worden misleid door onze emoties.*
Om welke emoties gaat het in dit geval? *Noteer alleen losse woorden.*
- 1p 12 Het tekstdeel met het Romeinse cijfer V (alinea 25-28) heeft geen kopje.
Formuleer de hoofdgedachte van dit tekstdeel in maximaal 10 woorden, zodanig dat het een zin is die tevens als kopje bij dit deel zou kunnen dienen.

- 4p 13 Alinea 26 begint met het signaalwoord dat het juiste verband aangeeft tussen alinea 25 aan de ene kant en alinea 26 en 27 aan de andere kant. Noteer wat het verband is dat aangeduid wordt met dit signaalwoord en leg in twee stappen uit waarom dit woord goed gebruikt is.
Gebruik maximaal 25 woorden om onderstaande zin op de uitwerkbijlage af te maken:
Het signaalwoord duidt op een want in alinea 25 wordt gezegd dat en in alinea 26 en 27 blijkt dat
- 1p 14 Welke bewering over het slot (alinea 29-30) is correct?
Het slot bevat
A een aanbeveling.
B een afweging.
C een toekomstverwachting.
D nieuwe stof tot nadenken.
- 1p 15 Welk verband bestaat er tussen alinea 29 en alinea 30?
Gebruik voor het antwoord maximaal twee woorden.
- 3p 16 Alinea 30 bestaat uit drie zinnen. Binnen de alinea heeft elke zin zijn eigen functie.
Noteer de functie van elk van de drie zinnen binnen alinea 30.
Kies daarvoor steeds een ander woord uit het onderstaande rijtje:

bezwaar – doel – gevolg – middel – ontkenning – oorzaak – reden –
relativering – stelling – tegenwerping – toelichting – voorbeeld

- 1p 17 Welke van de onderstaande omschrijvingen typeert het best het doel van de tekst?
De tekst heeft als doel ons als lezers
A ertoe aan te sporen kritisch te kijken naar onze oordelen en op een rationele manier te investeren in ons beoordelingsvermogen.
B ervan te overtuigen dat onze intuïtie ons oordeel over de mensen in onze omgeving op een positieve manier kan beïnvloeden.
C te laten inzien dat psychologen voornamelijk drogredenen hanteren om te beargumenteren waarom onze intuïtie belangrijk is.
D uit te nodigen mee te werken aan een acceptabele oplossing voor de toepassing van onze intuïtie in het beoordelen van mensen in onze omgeving.

- 2p 18 Hoe kan de houding van de schrijver van de tekst het beste getypeerd worden? Kies twee termen uit onderstaand rijtje:

afstandelijk – betrokken – enthousiast – kritisch – neutraal –
negatief – overtuigd – verontwaardigd – weifelend

- 1p 19 Welke van onderstaande beweringen geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?

- A Ervaringen, emoties en onze sociale context bepalen vaak ons vooringenomen oordeel over mensen.
- B Het geloof in een rechtvaardige wereld bepaalt ons beoordelingsvermogen en onze emoties.
- C Onze intuïtieve oordelen poneren we op *social media* en we beïnvloeden hiermee onze directe en indirecte omgeving.
- D Onze morele principes kunnen ons dagelijks leven op een negatieve manier beïnvloeden.

- 1p 20 Hoe kan de tekst qua tekstsoort het beste getypeerd worden?

- A als een combinatie van een activerende tekst en een beschouwing
- B als een combinatie van een betoog en een activerende tekst
- C als een combinatie van een uiteenzetting en een beschouwing
- D als een combinatie van een uiteenzetting en een betoog

- 2p 21 De tekst is verschenen in *Psychologie Magazine*, een blad voor een ontwikkeld leespubliek. De schrijver speelt in op dat ontwikkelingsniveau. Welke drie middelen uit de onderstaande lijst gebruikt de schrijver om in te spelen op het relatief hoge ontwikkelingsniveau van zijn leespubliek? Noteer de nummers.

- 1 afstandelijk taalgebruik
- 2 emotionele uitspraken
- 3 experts die zijn mening delen
- 4 populaire anekdotes
- 5 redeneringen
- 6 vakjargon
- 7 wetenschappelijke voorbeelden

Fragment

Soms moet je moeilijke beslissingen nemen in het leven. En vaak zegt je intuïtie wel wat je moet doen. Maar ja, kun je je intuïtie zonder meer volgen? Natuurlijk moet je realistisch blijven en alle feiten checken, maar er is niets mis met vertrouwen op je intuïtie!

Je kunt op je intuïtie vertrouwen, omdat deze gevormd is door je ervaringen uit het verleden en door de wijsheid die je door je ervaringen hebt verkregen.

Hoe meer ervaring je hebt, hoe beter je intuïtie je kan helpen bij je beslissingen. Hoewel het natuurlijk raadzaam kan zijn advies aan anderen te vragen, is het goed te beseffen dat anderen niet altijd weten wat het beste voor jou is. Je kunt nadenken over hun advies, maar in je hart weet je vaak zelf wel wat je moet doen.

Verder brengt je intuïtie in je hersenen je gevoel en de feiten samen. Dit is waarom je intuïtie zo krachtig is en waarom je er best op kunt vertrouwen. Je intuïtie verbindt je lichaam, geest en psyche. Deze drie elementen hebben al je ervaringen uit je verleden verwerkt en ze zorgen er ook voor dat jij je zenuwachtig en angstig voelt als iets niet goed ‘voelt’.

Tenslotte verbindt je intuïtie al de zenuwen in je lichaam. De vlinders die je voelt in je buik (je onderbuikgevoel) voordat je een moeilijke beslissing moet nemen, zijn het resultaat van alle zenuwcellen die in je buik zitten. Een gedeelte van de hersenen stuurt signalen naar de zenuwcellen in je buik om je zo te laten ‘voelen’.

Om je intuïtie zo goed mogelijk te gebruiken, moet je leren ernaar te luisteren. Hoe meer aandacht je eraan schenkt, hoe beter je erin wordt. Meditatie kan je helpen dichterbij je intuïtie te komen.

www.perhealth.com

- 3p 22 De schrijver van het fragment rechtvaardigt juist het vertrouwen op de intuïtie.

Welke drie argumenten geeft hij hiervoor?

Gebruik per argument maximaal 15 woorden.

Tekst 2 De moderne patiënt stelt zijn eigen diagnose

- 20p **23** Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal 210 woorden van de tekst *De moderne patiënt stelt zijn eigen diagnose*. Zorg ervoor dat je samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent.

Uit je samenvatting moet duidelijk worden:

- Wat het nieuwe verschijnsel dat in de tekst aan de orde gesteld wordt, omvat;
- Welke mogelijke voordelen de schrijver ziet voor de arts;
- Welke mogelijke voordelen de schrijver ziet voor patiënten;
- Welke knelpunten ten aanzien van het gebruik geconstateerd worden;
- Welke kritiekpunten ten aanzien van de fabrikanten geconstateerd worden;
- Wat de uiteindelijke bevindingen van wetenschappers zijn en welke voorwaarde zij stellen.